

Dragi i drage, poštovani i poštovane,

Danas smo se okupili u pijetetu prema stradalima. Ovdje smo zbog podrške porodicama ubijenih mještana. Ovdje smo jer pamtimo ubijene. Točno prije 29 godine 28.09.1995. ovdje su ubijeni:

Berić, Jovan (Vasilije), r. 1920.

Berić, Jovan (Jandrija), r. 1939.

Berić, Mara/Marija (Božo), r. 1926.

Berić, Marko (Golub), r. 1913.

Berić, Milka (Špiro / Golub), r. 1924.

Berić, Radivoj (Jovan) r. 1926.

Berić, Špiro (Milan), r. 1940.

Dukić, Dušan (Mirko), r. 1937.

Pokrajac, Mirko (Jovo), r. 1911.

Nešto prije u tijeku rujna 1995. stradao je i **Ilijašević, Uglješa** (Dušan)

U vezi s ubojstvima u Varivodama podignuta je optužnica protiv četvorice osumnjičenih, koje je sud u Zadru zatim oslobodio optužbi. Oslobođajuća presuda je u postupku po žalbi ukinuta i predmet je proslijeđen sudu u Šibeniku, nakon čega je državni odvjetnik u Šibeniku odustao od optužbi, zaključivši da nema pouzdanih dokaza protiv optuženika.

Kao i kod mnogih drugih zločina počinjenih u tijeku i nakon VRA Oluja nitko nije osuđen. Dva su razloga: prvi je neučinkovitost nadležnih pravosudnih institucija. Za grupu zločina počinjenih u tijeku i nakon VRA Oluja u kojima je prema podacima HHO stradalo više od 600 civila, do sada su podignute samo tri optužnice i dvije pravomoćne osuđujuće presude za zločin u Prokljanu i Mandićima te Kijanima.

Ne drugi je razlog zavjera šutnje. Ne progovara nitko iz grupe od 5-6 hrvatskih vojnika u uniformama HV-a, koji su tog dana vozilom došli u Varivode, te idući od kuće do kuće, vatrenim oružjem usmrtili devetero mještana koje su u tom trenutku zatekli u svojim dvorištima.

O zločinu u Varivodama HHO je 01. listopada 1995. izvijestio snage UN-a

Neke od preživjelih svjedokinja iz Varivoda policija nije ispitala na vrijeme. Svjedokinja događaja bila je sada pok. Mara Dukić koju su vojnici presreli na ulasku u selo, no pritom je nisu ugrozili, već se uputili dalje. Mara Dukić je istoga dana i pronašla tijela ubijenih sumještana u dvorištima njihovih kuća, te se neko vrijeme i sama sklanjala, a potom otišla obitelji u Srbiju, gdje je boravila do 1997. Vratila se u rodno selo, no uskoro je preminula. O samom događaju naknadno nije svjedočila.

U selu se u vrijeme događaja nalazila i svjedokinja koja je UNCIVPOL-u rekla da je oko 17:00 sati 28. rujna 1995. u Varivodama čula pucnjavu iz lakog naoružanja, koja je trajala otprilike sat vremena. Pucnjavu je najprije čula iz kuće jednog od susjeda, a zvuk se zatim premještao od kuće od kuće.

Milan Pokrajac iz tog sela rekao je UN-u da je kasno poslijepodne 28. rujna 1995. čuo pucnjavu, ali da nije ništa vidio. Ta svjedokinja je 29. rujna 1995. ujutro, zajedno s hrvatskom policijom, obišla kuće i pomogla im identificirati žrtve.

Zabrinjava i društvena klima. Već godinama tijekom obilježavanja hrvatske vojno-redarstvene akcije Oluja gledamo ružno lice Hrvatske u marširanju Skeje i veterana HOS-a. Ove godine imali smo i koncerte u Imotskom gdje se otvoreno veličalo ustaštvo. Policija i državno odvjetništvo su obvezni odlučnije reagirati ali sankcioniranje je samo jedno od rješenja.

Još veći problem od izostanka kažnjavanja je što Hrvatska nema politiku pamćenja svih žrtava, utemeljenu na činjenicama. Humanizaciji odnosa prema ubijenima ne pridonose uzastopne vlade sa svojim ambivalentnim porukama i ponašanjem. Umjesto politike ignoriranja stradanja nehrvata, trebamo priznanje patnje svih žrtava. Kako da uz takve poruke mlade generacije razumiju da su u Domovinskom ratu od 1991. – 1995. uz Hrvate stradali i Srbi i pripadnici drugih nacionalnih manjina? Hrvatsko društvo klizi prema tvrdoj desnici što najbolje svjedoči aktualna najdesnija vlada od osamostaljenja Republike Hrvatske. Djelotvorna reakcija na zanemarivanje civilnih žrtava u društvu nije dizanje panike, već dosljedna borba za ravnopravnost, uvažavanje ljudskih prava i priznavanje činjenica o svim zločinima. Potreban je sustavan napor u politikama pamćenja, kulturnim politikama i politikama sankcioniranja.

Moram se zapitati na koji će se način vladine institucije uključiti u obilježavanje 30. godišnjice stradanja u Varivodama? Hoće li Ministarstvo kulture i medija predvidjeti neke posebne sadržaje i primjerice poduprijeti pripremu izložbe o djetinjstvu, odrastanju, životu i umiranju u Varivodama? Hoće li policija i Državno odvjetništvo intenzivirati predistražne i istražne radnje? Hoće li se Ministarstvo hrvatskih branitelja odlučiti na poboljšanje Zakona o civilnim stradalnicima iz Domovinskog rata kako bi više preživjelih steklo status civilnih stradalnika?

Pred ovim spomenikom otkrivenim 2010. u prisutnosti predsjednika Josipovića, pred kojim je cvijet za žrtve položio i premijer Plenković, možemo izmjeriti koliko smo daleko stigli u priznanju patnje svih stradalih. Ovi su čempresi posađeni za ubijene. Brzo rastu. Željela bih da se takvim tempom u Hrvatskoj gradi povjerenje. Institucije svakako trebaju i mogu napraviti puno više. Zbog stradalih, zbog njihovih najbližih i novih naraštaja koje imaju pravu na informaciju o licu i naličju rata.

Uvažavajući dostojanstvo ubijenih u Varivodama ne gubimo iz vida stradale Hrvate i Srbe, u drugim mjestima na obje strane rata. Ovdje pamtimo i više od 200 branitelja ubijenih tijekom VRA Oluja. Pamtimo i više od 600 ubijenih civila. Kao društvo smo na žalost još uvijek daleko od međusobnog priznanja patnje svih stradalih. Trebamo vladine institucije koje će nas povesti prema izgradnji povjerenja kroz procesuiranje svih zločina i stvaranje javnog prostora za razumijevanje složenosti ratnih zbivanja. Zahvaljujem svim okupljenima što svojim dolaskom grade nadu u bolji život, u kom ćemo nadilaziti podjele i skupa uvažavati sve žrtve.

Vesna Teršelič